Сшиток 32. 16. лютого 1923

Ціна 15ц. 10 за $1.25

ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ

— Дякую за щире прийняте та добре серце!

— Боже, чи не помиляюсь? Се-ж пан! — кликнула, зрадївши. — Як же Дора втїшить ся! — Вона цїлий вечір тільки про свойого батенька говорила.

На поважному, блїдому лици незнакомого явила ся сумна усмішка. Увійшли на сходи. Куди лиш глянула Ільона, скрізь добачувала достаток й вигоду.

Поки ще підняли ся вгору, втворили ся там двері та з радісним криком вибігла проти них біло одїта стрункa дївчина.

— Таточку! Се ви? Яка-ж радісна несподіванка! Не надіялась я вас бачити сьогодня. Тимбільше тим радію! Але — що я бачу, таточку — ви не самі!...

Здивована глянула на гарну, блїду товаришку свойого батька.

— Приводжу тобі гостя, кохана Дорочко — сказав прибувший, сердечно витаючись з дочкою. — Ти все жалїла ся передімною, що мусиш бути самою. Ось, тепер маєш подругу. А постарай ся, щоб вона чула ся свобідною між нами.

— Ох, таточку, які ви добрі! — кликнула врадувана Дора, подаючи руку незнакомій дївчині, хоч трівожно але з благаючим виразом в очах. Ільона скоро вхопила подану собі руку й прошепотїла:

— Дякую за щире приняте, та добре серце!

Увійшли до гарно та вигідно урядженої кімнати. По середині стояв стіл заставлений вечерою, до якої в трійку засїли.

Від часу до часу споглядала Дора на гарну свою гостю, якої поважне, блїде лице зраджувало сумні переживання.

Після вечері хазяїн відкликав свою дочку на бік й сказав до ньої:

—Доро, я взяв в опіку сю бідну, безборонну дївчину, бо знайшов її в нещастю. Знаю твоє серце і вірю, що пожалїєш її й потїшиш.

Дорі блиснули сльози в очах.

— О, таточку, радо сповню ваше бажане! Чую ся щасливою, що маю при собі товаришку. Але скажіть менї, що вона за одна?

— Про все дізнаєш ся від ньої, моє дитя!

Потім, зітхнувши, додав:

— Хоч я не дуже радий сьому, то однак мушу тебе знова в сю ще ніч оставити. Я не думав нині домів вертати, а приїхав лиш тому, щоб тобі подругу привезти!

Дора посумніла.

— Сьогодня ще хочеш відійти, батечку? Вже так пізно! Чому не заждати до завтра? Ви змучені, бліді — вам слід відпочати!

Батько відвернув ся.

— Ні, Доро! Обовязок кличе мене! Нині ще чекає мене далека дорога, а не можу сього не зробити!

Незабаром попращав дочку, уникаючи її сумного, благаючого погляду.

— До побаченя, дитинко! — сказав. — Дасть Бог, знова поверну за кілька днів. Ага! Остерігаю тебе перед небезпекою: Ібрагим Гафір, наш сусід, просив мене о твою руку — я відказав йому.

Дора поблїдла й крикнула жахливо:

— Так він поважив ся се зробити?! Не повірите мені, таточку, який він гидкий мені, той чоловік, що завсїгди вечером кружляє вокруг нашої хатини. Раз поважив ся навіть увійти до нашого садку й зачіпати мене, але я так настрашила ся його, що сейчас втїкла до хати.

В його очах блиснув грізний вогонь.

— Се гаразд, Доро, що виминаєш його, бо се підступний чоловік. Не вірю йому! Бачиш, Ібрагим був дуже обурений, коли я сказав, що нїколи моя дочка не буде йому жінкою. На відході щось гукав, певно грозив. Тому остерігаю тебе, дитинко, вважай, щоб вечером була все хата замкнена — сама не виходи вечером до садку!

Дуже немило вразила Дору ся вістка, а в очах відбилась наче трівога.

— О, що я бачу! — сказав батько, підсміхаючись. — моя Дора боїть ся? Будь відважною, моє дитя, Бог тебе охоронить! — додав поважно, сердечно пригорнув до себе дбню й поцїлував в чоло.

Відтак приступив до Ільони.

— Будь здорова, Ільоно! Тут будеш свобідною. Дора буде тобі сестрою й Бог допоможе знайти спосіб, щоб ти могла вернути до своєї вітчини. Передовсім — тут його очі грізно блиснули — пімщу ся на тих, що тобі хотїли кривду вчинити. Знайду слід того драба, Тобіго — за-

платить він за свій підлий вчинок!

Ввічливо кивнув головою й скоро відійшов. За кілька хвилин було вже чути тупіт його коника.

Дора стояла коло вікна, довго ще слідячи очима за своїм батьком.

Коли Ільона жахливо приступила до ньої, заглянула в її очах великі, тяжкі сльози.

— Мій Боже! Доро, ви плачете? Чогож? Адже-ж ви мусите бути щасливою, маючи батенька, що вас так щиро кохає й перед нещастем хоронить!

Дора звільна відвернула ся. Тяжко ридала. Відтак припала до Ільони й на її грудях сперла своє заплакане лице.

Ільона потішала її хоч ніяк не була в силї зрозуміти зворушеня Дори. Нарештї заспокоїла ся. Посїдали на килимови. Дора взяла Ільону за руку й розжалїлим голосом промовила:

— Дивуєш ся, Ільонко, чого я плачу? І невдячною мене вважаєш тому, бо бачиш, що маю все те чого тобі бракує, Ільоно, а мимо того мою душу пригнїтає великий сум. Дотепер ще я нїкому про се не згадувала. Бо-ж і кому було звірити ся із тим? Твої же ясні, чистї оченята, Ільоно, впевняють мене, що можу тобі звірити ся із сим, що мене болить, та в журу вганяє. Бачиш Ільоно, мій батько, якого мені неодна душа завидує, є немалою причиною моєї журби та моїх слїз.

— Батько твій, Доро?

Ільона похилила ся до своєї подруги.

— Так, Ільоно! Нераз в ночі зриваю ся зі сну і в голос кличу його по імени. Ось, бачила ти й нинї. А часами зникає без слїду, не сказавши навіть, куди вибираєть ся. Цїлими днями нема його дома і не знаю що де робить. Нераз вертає пізно в ночі, на піною заїлому коневи, змучений та блїдий. Й нїколи не спічне. Якась, незнана менї, сила гонить його в світ. Се, Ільоно, мене мучить, що не знаю, що мій батько робить там, десь далеко, у світї!

Ільона зрозуміла біль її серця. Сама також якось жахнулась, згадавши його загадочне поведенє.

— Чи ти нїколи не питала батька про се?

— Питала, Ільонко. Але тодї його чоло хмарить ся, він з гнївом глядить на мене й відповідає: — Доро, я вже

тебе просив, щоб ти не питала мене про се! Бачу, так мало маєш довіря до мене, що не можеш вволити мойому проханю!... Після такого не ставало у мене відваги більше допитуватись, я ховала ся у свою кімнату й там плачем гоїла свій біль. І так, бачиш, мої літа минають. В послїдних часах ще менше бачу батька, чим давнїйше, а хоч і перебуде яку хвилю зі мною, то є дуже розсіяний а думками блукає світами! О, колиб я могла збагнути ту загадку! — кликнула Дора, заломивши руки. — Я-б почувала ся спокійнїйше.

І знова потрясло ньою нестримне риданє. Ільона пригорнула її до себе й старала ся її заспокоїти. По часї вдалось се зробити. Як зморене дитя, Дора сперла голову на рамени своєї подруги, вдивляючись в її гарні оченята.

— Відчуваю твій біль, Доро, бо розумію, як тебе мучить тайна твойого батька. А однак він має право жадати, щоб ти йому довіряла, нї про що не питаючи. Вір менї (тут в її голосї почуло ся щире упевненє) прийде та година, що пізнаєш тайну свойого батька й признаєш, що причини, чому мовчав, були зовсїм оправдані.

Розмавляли так до півночі. На домаганє Дори, Ільона розповіла їй цїлу трагічну історію свойого житя.

— Ох, Ільоно! — шепотїла Дора в задумі. — Коли-б я була на твойому місцї, я-б сейчас по смерти матері слїдила за назвиском та місцем перебуваня твойого батька. Подумай лиш: Нинї ти-б була дочкою князя, окружена всякими достатками, а замісць того ти опущена, без сталого пристановиська ,блудиш далекими світами!.. .

Ільона сумно всмїхнула ся.

— По смерти матері, не було у мене нї до чого охоти. Жаль мене зовсїм обняв й не дозволив менї навіть думати про щось подібного. Коли-б ти знала, Доро, як дуже я кохала свою маму та як мене придавила смерть її!... Бач, нараз, я остала сама, без опіки та піддержки!... Доро, чи затямила ти свою маму?

Вона поблїдла й очима, повними слїз, глядїла на Ільону.

— Нї, не пригадую собі її. Як далеко моя память сягає, я все була із батьком — а коли я питала про маму, він гладив моє волосє й впевняв, що вона давно вже не жиє!

— Бідна Дорочко! Ти не знаєш, що се любов матері! — крізь сльози промовила Ільона. — Коли моя мамочка померла все рівнодушним стало для мене!... А потім — потім якась над'земна сила заволоділа моїм житєм й мою долю повела незнаними до тоді дорогами — се любов!

Дора здивовано глядїла на нову свою подругу, що вже стільки негод перетерпіла, стільки болю та солодошів світа зазнала.

— О, я вірю, що се мусить бути незвичайно гарно — шепотїла — кохати мущину всїм своїм серцем і все посвятити задля нього.

Ільона не була в силї спинити свойого риданя. За те Дора принялась тепер її потїшати

А коли пішли у спальню, де служниця приготовила ліжко також і для Ільони, здавалось їм обом наче-б то вже довгі лїта знали ся.

Коли другої днини пробудилась Ільона, Дора зібрана сидїла побіч її ліжка та з усмішкою приглядалась їй. Ільона живо схопила ся із ліжка, та весело шуткуючи, вбрала ся.

Для них була се правдива роскіш проходжуватись в тїнистому садку, розмавляючи про те все, що зазнали в дотеперішньому житю.

Ільонї здавалось, що се лиш чудесний сон. Вскорі так подружилась із Дорою, що перед нею не таїла нїякої своєї думки.

Так щасливо проминули три днї, а тоді Ільона знова доглянула сум на гарному личку своєї подруги.

— Що тобі? — спитала. — Ти, така сумна — скажи, чим журиш ся?

Із трудом Дора спинила сльози.

— Сумно менї дуже, чогось менї страшно про батька! — говорила тремтячим голосом. — Хто знає, коли він верне! А тут так лепко стрінути нещастє. Можна згинути там, десь далеко — а се страшна думка для мене! Колись я вже просила його, щоб взяв мене з собою, але нерадо, майже суворо відказав мойому проханю!

— Доро, може він завтра верне! — заспокоювала її Ільона.

— Нї, не верне завтра! — зітхнула Дора. — А я-б так

хотїла йому розказати, якою щасливою почуваю себе з тобою!...

Підчас розмови Дора зраджувала якийсь незвичайний несупокій. Все підступала до вікна, прислухувалась — то знова зривала ся й великими ступінями ходила по кімнатї. Нарешті її несупокій перейшов також і на Ільону. Коли посутеніло, обі сїли мовчки, з трівогою.

Ніч була страшна. Вітер жалїсно заводив, а тяжкі краплї дощу гудливо товкли у вікна. Зігнувшись, сидїли дївчата в кутику і вчаснїйше, як звичайно, пішли спочивати. Дора, яку цїлоденний плач знеміг, заснула скоро, але Ільона довго не могла заснути. Побачила тепер, що й тут, в тій спокійній, як здавалось, хатинї, загніздили ся жура та біль.

— Бідна дївчина! Не знає, де перебуває її батько — а вона його так кохає!... Що за дивний чоловік. Відчуваю вдячність до нього й подивляю заразом. А однак не можу позбути ся певної трівоги — він же такий загадочний!

Північ. Ільона не могла заснути, встала, вбрала ся й проходжувалась по кімнатї. Відтак, таки убрана, кинула ся на своє ліжко. За якої пів години, здавалось їй, що чує коло вікна наче яке легке шарудїня. Мимохіть почала прислухуватись, але по хвилї встромила голову межи подушки. Подумала, що се вітер...

Нараз — що се?

Схопила ся і вдивилась у вікно. Було там темно — не могла зміркувати, чи дїйсно її жах має яку підставу.

За хвилю почула таке саме шарудїнє, але сильнїйше... Серце напрасно товкло ся.

— Чи розбудити Дору? Нї, бідна дївчина досить натерпіла ся через цїлу днину.

Та за хвилю скричала придавленим голосом. Щось хитнуло ся коло вікна — вікно втворило ся — а хоч темно було, пізнала Ільона, що се хтось закрадаєть ся до кімнати.

Хотїла кричати, але не могла добути голосу із себе.

Якийсь час влїзливець наслухував. — тепер — милостивий Боже! — став наближатись до Дориного ліжка.

Ільона отямилась. Вернула свідомість чину. Схопила ся із своїого ліжка — зірвала револьвер із стїни й поки

ще влізливець міг отямити ся, що діється ся, вона грізно напрямила до нього збрую.

Із жахливим криком незнакомий почав уступати. Видно, не надіяв ся опору й на хвилю стратив рівновагу. Але скоро отямив ся. Мов те хиже звіря скочив до Дориного ліжка. Нараз—гук і влізливець повалив ся на землю.

Дора, що вже скорше пробудила ся, прямо задубіла в страху — ніяк не була в силі зрозуміти, що стало ся. На відгук вистрілу схопила ся з ліжка й підбігла до Ільони. Вона ще тримала в руках револьвер й глядїла на лежачого на землі чоловіка. Чи смертельно поцілила його? Ні, ні! Ось, підняв ся звільна — стогнучи закрутив ся аж під вікно — й пропав у пітьмі.

Тимчасом вдало ся Дорі запалити лямпу. Бліді зі страху, не будучи в силі й слова промовити, дивились на себе обі подруги.

— Що стало ся? Що се за один — та чого хотів?

Дора отямилась. Заридала й тремтячи зі страху та холоду, обнявши Ільону, сказала:

— Ільоно — догадую ся — що се значить... Се був Ібрагим — хотів мене пірвати з собою... Бог тебе привів у нашу хату, бо коли-б не ти, я-б, без сумніву, попала в руки того драба. О, Боже! Ще не можу поняти звідки стілько відваги знайшлось у тебе!...

Ільона не відповідала. Її гарне личко смертельно побліднло. Тепер доперва, коли минула вся небезпека, вона, майже без тямки, впала на ліжко та задубілими очима вдивляла ся в Дору ,що почала журливо заходитись коло ньої.

Вкінці прийшла до рівноваги. Обі вже й недумали про сон, були за сильно розгорячковані.

Збудили служницю, що супокійно собі спала в своїй кімнаті, нїщо не знаючи про небезпеку, яка грозила її панї. Підчас, коли оповідали служниці що стало ся, Дора почула відгук кінських копит. Лице її прояснило ся.

— Се він! — Се мій батенько! — кликнула.

Тремтячи із радости побігла до дверий. За час, почула Ільона скорий хід по сходах та підійшла до дверий, щоб привитати прибуваючого.

Бачила як він пригорнув свою дочку та свобідно зітхнув.

— Слава Богу, що нїщо злого тебе не стрінуло. Я так журив ся тобою — самий не знаю чому — мусїв вернути! Ох, який я щасливий тепер!

Дора сперла голову на грудь батька та із сльозами в очах розповіла про небезпеку, яка їй загрожувала.

Отець ще сильнїйше пригорнув дочку до своїх грудий. Відтак сердечно стиснув Ільонину руку та, до глубини серця зворушений, промовив:

— Ти — ти вратувала менї моє дитя? Хиба Бог самий зіслав тебе до моєї хати, щоб дитину мою в нещастю охоронила!

Увійшли до кімнати. Він прямо не міг говорити — так був схвильований. Мовчки лиш голубив свою доню. А коли Ільона ще раз розповіла йому про все, очі його блиснули грізно, зловіщо.

— Так! і я також переконаний, що се Ібрагим! Тепер знаю, що значить його погроза! Хотїв силою взяти Дору, щоб так присилувати мене віддати її йому за жінку. Але гірко він за се заплатить!

Його погляд був дикий, страшний, так, що дївчата із жахом від нього відступили.

Зрозумів се. Старав ся зрівноважити себе й усміхав ся. Але се не вдало ся — тодї почав розмову про що друге.

Вже перед сходом сонця нагадав дївчатам, щоб йшли спати.

— А ви, таточку, також останете — правда? — просила Дора.

Його лице захмарилось.

— Нї, дитинко! Сейчас мушу вибиратись. Обовязок кличе мене! Несупокій мене загнав сюди, а тепер, коли знаю, що Бог тебе — в такий чудесний спосіб — охоронив — упевнений мушу тепер вибрати ся в дальшу доро-

В Дориних очах блиснули горячі сльози. Їй боліло дуже, що він знова хоче її оставити, хоч тільки що така небезпека її загрожувала.

Відважила ся просити:

— Лиш сю одну нїч останьте, таточку!

Не відповів. Нерадо відвернув ся й приступив до вікна. А коли знова глянув на неї, вираз його лиця був якийсь натягнений, чужий.

— Сейчас пришлю двох людий для вашої оборони. — сказав. — Вони цілу ніч стерегти муть коло хати, там на долині, на лівому крилі, а рано принесуть мені вість про все. Взагалі, ніколи більше не оставлю вас на ніч без опіки й постараю ся щоби напад вдруге не повторив ся!

Приступив до Дори й поцілував її в чоло. Позволила на се спокійно — майже рівнодушно приняла всї його любощі. Не закинула, як звичайно робила — рук своїх йому на шию...

Запримітив її сумоване. Мовчки, нерадо, відвернув ся, приступив до Ільони й подав їй свою руку.

— Пращаю тебе, дитино! Ніколи не забуду того, як ти сьогодня Дорі помогла! Бог з тобою, Ільоно!

Вийшов з кімнати.

Дора та Ільона не рушили ся із місця. Здержуючи в собі віддих, наслухували. За кілька хвилин пігнав дальше.

Дора схопила ся з місця. Потрясло ньою грімке риданє та вона кинула ся в обнятя подруги.

— Ільоно моя! Чому мене оставляє і то серед такої ночі? Хто розвяже мені сю тайну, яка його окружає, хто верне спокій моїй душі?

РОЗДІЛ С.

ПІДСЛУХАНЕ.

Не маючи понятя про те, що стало ся підчас її неприсутности, графиня Солмсберг вернула до руїн та сходами зійшла у підземний льох. А там, в долині, обняв її нараз дивний несупокій. Мимохіть спинила ся й стала наслухувати... Тихо все. Чи хорий спить?

Тихо наближила ся до його леговиска — але аж скрикнула із страху... Раймунда Стеттена там не було!

— Що се значить? Чейже годі було навіть думати, щоб сей обезсилений, хорий чоловік, самий міг вийти із своєї криївки.

Розглядала ся кругом. Несупокій її змагав ся. Ніяк не могла собі пояснити неприсутности Раймунда.

Скрізь добре перешукала, в льоху і на верху, але надармо — нїгде нї слїду не було.

Зажурена сим вернула до льоху й сїла на стільци, в задумі вдивившись перед себе. Нїколи не думала навіть, щоб Стеттен оставив її, не попращавшись навіть.

Зовсїм занята сими думками попала в якесь одубіне — нараз нова думка її зворушила. Вона схопила ся з місця. Нова думка, що в зболїлому серцю початок свій взяла — пояснила се нагле зникнене Раймунда.

Може се трівога та несупокій про його дитя, про Лївію?... Може ще раз поплентав ся до брата, щоб розвідати про Лївію? Так, так! Инакше, він нїколи не оставив би потайки своєї криївки.

— Бідний, нещасний чоловік! — шепотїла зворушена. — Дорога не була легкою для нього. Се далеко а він так під'упав на силах!...

В своїй трівозї рішила сейчас вибрати ся в пошукуване за ним на посїлостях Стеттена. І без проволоки се вчинила, хоч відчувала незмірне знесилене після тяжкої дороги, яку передше перебула.

Нарештї добачила село, а там у віддалї зазначив ся двір. Трівожно розглядаючись кругом, пішла дальше а відтак довго стояла у віддалї поза парком, не маючи відваги втворити фіртку.

Нагло жахливо заметушилась. Почула що хтось надходить й поки ще могла сховати ся, побачила якогось мущину, видно з двірської прислуги.

— Чого тут хочете? — спитав згорда, коли її доглянув. Але тільки замітив її болем почертане лице, його власне лице стало більш лагідним.

— Даруйте, я хотїла лиш спитати, чи не було тут якого старшого вже сивого мущини — шукаю за ним й гадала, що тут зможу його знайти.

Мущина заперечив:

— Нї, моя панї, не тут за ним шукайте! Тут, я не бачив такого чоловіка!

— А чи пан Стеттен в дома? — спитала по хвилї трем тячим голосом.

— Нї! Оскілько знаю, то ласкавий пан виїхав до міста,

щоб там в суді, на завтрішній розправі зложити зізнаня проти своєї братаниці.

Жінка збіліла й затрусилась. Втворила уста, немов хотіла щось сказати, але змовчала а на її лице виступив несупокій та жура.

— Дякую! — промовила шепотом.

Відійшла.

— Ні, ні, тут його нема! — думала. — А може й він поволік ся у місто, коли дізнав ся, куди його брат виїхав.

Ся думка підбадьорила її. Вона й сама пустилась йти у місто. Тепер доперва, коли вже заспокоїлась троха, відчула своє знесилене й зрозуміла, що неможливо буде їй піхотою добити ся до міста.

Якийсь час йшла задумана, а коли знесилене перемагало вже й силу волї, рішила кілька годин відпочати у малій хатині, при кінці села. Там мешкала якась стара бабуся, котру вона недавно тому знайшла була зовсім обезсилену при дорозї. Тодї вона підняла її, завела до хатини та ще оставила їй дрібну милостиню.

Тепер рішилась у ньої відпочати. Застала саму стареньку в хатині. Бабуся здивована сердечно привитала її й радо згодилась приняти на ніч до себе так незвичайну гостю.

Вже вчасним ранком вибрала ся ґрафиня Евгенія в дорогу до міста. Дорога була далека й доперва з полудня добилась туди.

В містї же стала зовсім безпорадною. Не знала, що з собою почати — куди тут подати ся. Нарештї вступила до малої гостинницї на передмістю, щоб там підкріпити свої сили. Остала так якийсь час, занята своїми тяжкими думками. Несупокій не оставляв її. Як вона тут в незнаному містї відшукає Раймунда Стеттена? А до суду не мала відваги звертати ся, зі страху що там зажадають від нього родових паперів та присилують таки довести, що вона за одна...

Довго розважувала над тим, що тут їй робити, нарештї пішла в сторону суду.

Спинила ся перед високою, поважною будівлею. Жах її напав, коли побачила малі, закратовані віконця, на обох бічних крилах, де вязні свій нещасний вік коротали.

Уявила собі там бліде, ніжне лице молодої дівчини й мимохіть сльози закрутились їй в очах, коли подумала про нещасну долю Лівії.

Перед будинком суду був ще оживлений рух, так, що ґрафиня звернула в бічну вуличку, щоб не звертати на себе уваги.

Так блукала вулицями, аж вже й вечеріти почало. Ніч наближала ся, а вона мала лиш малу готівку. Стала зовсім безрадною.

Надумалась — хотіла якраз звернути в бічну, менше оживлену вулицю, коли почула чийсь хід позад себе. Побіч ньої перейшов якийсь високий мущина. Припинив ся, а коли ґрафиня проходила побіч нього, він, незвичайно здивований, аж скричав:

— Ґрафиня Солмсберґ? — Пані тут? — питав, недовіряючи своїм очам.

Ґрафиня, так знагла почувши своє назвиско, глянула трівожно й недовірчиво в лице побіч стоячого мущини. В першу мить не могла згадати, де бачила того чоловіка, якого лице видалось їй дещо знакомим.

А він також не спускав очий із ньої.

— А! — кликнув. — Чи се дійсно пані ґрафиня? Не помиляюсь! Звідки пані тут взялись?

Тепер доперва ґрафиня нагадала собі, що се ніхто другий, а Карло, бувший ґрафський слуга, одинокий з прислуги, що знав про те, що ґраф вязнить її в льоху замку Солмсберґ. Мимохіть поступила взад, коли стрінула його блискучі очі.

— Ха, ха, ха! Не бійте ся, пані! — засміяв ся. — Нїщо злого вам не зроблю! Бачите, я сильно здивував ся, так несподівано стрінувши вас!

Ще хвилю боролась ґрафиня із своїм недовірєм до нього, потім рішила відповісти на його питаня, в надії, що зможе дістати від нього яку пораду.

Коротко розповіла, що прибула сюди, щоб дізнатись дещо про пана Стеттена, якого дочка є у вязниці під закидом тяжкого злочину.

— Я тут зовсім чужа — говорила а радше просила. — Не знаю навіть куди на ніч зайти. Дайте менї яку пораду!

А зараз і додала:

— Не много й гроший маю!....

Карло через цілий час задумливо споглядав на бліде лице, горем прибитої жінки. Пригадав собі час, коли вона як могуча пані приказувала на замку Солмсберґ, а тепер — без криші над головою, без помочі, в зовсім чужому місті, прохаючи стояла перед ним.

Але на лици у нього не слід було милосердя, ні — радше студене, жорстоке вираховане... Силуючись свобідно вомішнути, сказав:

— Ось що я-б порадив, ласкава пані. Знаю місце, де ви-б могли безпечно замешкати. Чи можу провести вас туди?

Ґрафиня не відповідала. Тяжко було їй признатись, як мало гроший має при собі.

— Прошу, ходіть зі мною! — говорив борзо. — Заведу вас, пані, до малої хатини, в бічній вулиці, де вас ніхто не догляне. Там живе старша вже жінка, моя знакома. Вона вас радо прийме.

— Карле — шепотом промовила ґрафиня — я-ж вам згадувала, що не маю много гроший — ледво вистане, щоб одну ніч переспати за се!

— Прошу не обавлятись, знайду раду на се! — відповів Карло із дивною усмішкою. Ходіть!

Так несподівано знайшла поміч і пораду! Однак якийсь внутрішний несупокій остерігав її перед сим чоловіком.

В хатині, куди її завів Карло, знайшли старшу жінку, яка дала їй в уживане невеличку кімнатку. Ґрафиня сердечно подякувала своїому бувшому слузї. Він з поспіхом відійшов.

Коли ґрафиня, смертельно змучена, кинула ся на своє ліжко роздумуючи, що їй другої днини робити, Карло поспішав до своєї хижі. Його лице не віщувало нїчого доброго; можна було сумнівати ся в чистоту його замірів супроти ґрафині.

— Ха, ха, ха! Чудове відкрите — ся стріча з ґрафинею! Коли-б так тепер та зарозуміла Аста знала, що вже незабаром знати муть, що ґрафиня Евгенія Солмсберґ жиє — о тоді-б вона не була так спокійною, та певною себе! — Но, тепер свій плян довершу — о, доведу до кінця! — добавив у великій радості.

— — — — — — — — — —

Аста казила ся зі злости — всім тілом тремтіла — Волдінґ же приглядав ся їй зі злобною усмішкою.

— Поздоровляю вас, Асто дорогенька! — промовив із очевидним насміхом, простягаючи до ньої руку, немов найлїпшій своїй товаришці. — Дійсно, ще не можу сього зрозуміти, що се ви менї стільки добра зробили, що вашій незмірній доброті завдячую свою свободу!

Аста відхилилась, не подавши йому руки. Ще не могла прийти до рівноваги. Але як лиш отямила ся, зміряла його повним ненависти поглядом й храпливим голосом відозвалась:

— Се ви — а нї Олесь?!...

Волдінґ весело зареготав ся, а наблизившись до ньої, так говорив:

— Асто — я такий щасливий, що ви менї тут допомогли, що вам сього нїколи в житю не забуду. Дійсно, був се незвичайно сердечний листок, що ви менї написали — він мене незмірно потїшив.

— Падлюко! — кликнула Аста й мимохіть затиснула кулак. Але Волдінґ не тратив духа.

— Знаю, Асто, що се ваше давне привязане до мене пїпхнуло вас до того й тому я так радо приняв вашу поміч, котрій завдячую своє освободженє. Вірте менї, що се дуже мило вражає чоловіка, коли в такому нещастю знайде вірну товаришку.

Злість Асти не мала вже границь. Сього було вже за богато. Знагла вхопила його за руку та крізь зуби просичала:

— Скажіть — де є Олесь? Звідки ви тут взялись? Його я бажала освободити — не вас!

— Ха, ха, ха! Моя люба Асто! Химерна доля инакше повела справу. Якраз я був тим нещасливцем.

— Де є Олесь?

— Олесь? А деж би? Думаю, що у Варшаві, там в послїднє я з ним бачив ся!

— Так він не є увязнений?

Волдінґ надумав ся, а відтак зовсім рівнодушно промовив:

— Не знаю! Можливо, що у міжчасї його увязнили. Але я не був довго у Варшаві й тому не маю нї найменшого понятя, що стало ся з ним!

— Так поясніть менї, чому ви підшились під його прізвище?

Дорогенька Асто, чейже ви не дорікаєте долї, що мене а не Олеся щастям через вас наділила? — насміхався Волдінґ. — Зрештою — скоро докинув — мушу чимскорше десь спрятатись, щоб не пропав марно ваш шляхотний вчинок любови ближнього. Тому, найдорожша Асто, прощаю вас тепер, хоч ще бодай декілька годин я-б рад перебути у вашому так незвичайно милому товаристві! Так ще раз сердечно дякую, нїколи не забуду тої прислуги. Коли, панї, потрібувати мете вірного приятеля, покличте Леопольда Волдінґа. Ви чейже знаєте, панї, де мене знайти можна!

— Не граймо комедій! Ви підляка, обманець! Хоч не знаю, як се стало ся, але зовсїм ясно, що ви мене обманили! Нї за що в світї яб вас не увільнила! Нїколи!

— Ха, ха, ха! Дорога моя Асто, шляхотні ваші наміри спізнили ся! Бо якраз завдяки вам я свобідний! Прощаю вас! Треба зажити вольностий!

Поклонив ся зневажливо й незабаром пропав із Асти них очий. Її злість була безграничка. Найрїжнороднїйші думки перебігали в головї, одні других переганяли, перехрещували ся.

— То падлюка! — просичала. — І задля нього я протратила стілько гроший. Вернула йому свободу а навіть не знаю, що стало ся із Олесем!

Була дуже озлоблена. Оперла ся об дуба й тяжко заридала. Свойого болю та роз'юшеня нїяк не могла здавити.

Схопила ся нараз. Жалї нї нащо тут не здадуть ся. Того, що стало ся, вона не в силї змінити. Волдінґ був на свободї й сміяв ся із нього.

— Відплачусь йому за се! — затискаючи кулаки, промовила.

Роз'ярена, вернула до свойого помешканя, зложила все у скриню та зараз слїдуючим поїздом виїхала до Солмсберґу.

Тут, першим її питанєм було, чи ґраф Солмсберґ вже повернув а коли слуга заперечив, вона аж свобіднїйше відітхнула та живо пішла у свої кімнати.

Нїч була прикра — нї на хвилю не могла заснути.

Все бачила перед собою злобно всміхнене лице Волдінґа.... Але де Олесь? Що зробити, щоб дізнатись про нього?

Не могла вийти на прямий шлях із тих замотаних випадків. Не була в силї поняти, яким то чином Волдінґ під іменем Олеся дістав ся до вязниці. Було се для ньої великою тайною та хоч як силувалась, нїяк не змогла сеї загадки розвязати.

Другої днини перед полуднем вернув ґраф Солмсберґ, зовсїм не знаючи нїчого про Астин виїзд.

Настали тепер прикрі днї. Ґраф незабаром спостеріг, що із замку покрадено много вартісних річий. Злодїй, коли не був між домашними, то мусїв знати дуже добре розположенє кімнат в замку, в противному бо разї, не бувби дістав ся до сих кімнат та не забравби тих річий.

Се відкритє ввело ґрафа в злий настрій, а коли ще доглянув що й Аста була пригноблена та розсїяна, його огірченє ще змоглось.

Аста се також добачувала й тому також дуже терпіла. Була блїдою та знесиленою — взагалї її житє було одним пасмом терпінь.

Ґраф Солмсберґ не часто тепер виїздив із замку, навіть обмежувавсь у своїх звичайних проходах. Рішив дослїдити, хто то викрадає дорогоцїнні річи і нераз цїлими годинами волочив ся по парку, думаючи що там попаде на слїд злодія.

Одного вечера, коли входив до парку, почув якийсь легкий хід. Мимохіть спинив ся та сховавшись в кущах уважно розглядав ся кругом.

В певному віддаленю, зараз при бічній фіртцї побачив якогось мущину, що, трівожно розглядаючись, прямував до палати.

Ґраф скоро вийшов із поза кущів, й підбігши вхопив незнакомого за руку.

— Га, нарештї маю тебе, драбе! — кликнув ґраф люто.

Незнакомий злегка скричав, а коли ґраф Солмсберґ похилив ся, щоб заглянути в лице мнимого злодія, також не зміг здержати в собі оклику здивованя.

— Се ти, Карле? Ага, тепер менї все ясно стало. Лиш ти один міг се покрасти, бо ти найлїпше в замку можеш

розізнати ся. Та сим разом не уйдеш менї! Заплатиш тепер за своє нахабство! Сьогодня певно знова шукаєш за новою здобичею — але пожди, драбе!

Здивованє і трівога відобрали Карлови свідомість, він майже не розумів ґрафових слів. Прийшов сюди, щоб із Астою побачитись та добути гроший від ньої — він же знав, яку вартість для ньої мала вістка про се, де перебуває ґрафиня Солмсберґ. Надіяв ся за сю вістку немало.

А тут нараз впав ґрафови в руки. Се зле! Стратив певність до себе і доперва, коли ґраф силою тягнув його до замку, отямив ся й промовив:

— Ради Бога, пане ґрафе! Ви кривдите мене! Я не прийшов сюди красти, але із важною для вас вісткою. Яб бажав поговорити із вами в чотири очі. Вістка вельми важна, нїхто не повинен її чути.

— Мовчи, драбе! Думаєш, що сим зможеш мене вивести в поле? Не муч ся, твоя комедія нї на що не придасть ся. Знаю тебе пташечку!

— Пане ґрафе! — просив Карло, здрігаючись всїм тїлом. — Вірте менї, що сим разом правду говорю!

Хотїв дальше говорити, коли се почали наближатись послугачі.

Не стративши відваги, Карло придавленим голосом промовив:

— Пане ґрафе, приношу вам вістку про паню ґрафиню, першу вашу жінку — я бачив її!

Слова сї помогли. Лице ґрафа нараз змінило ся. Пустив Карла, стараючись закрити жах, що напав його в наслїдок тої вістки. Перемїг себе нарештї, а звертаючись до наспіваючих слуг, сказав:

— Нїщо не стало ся! Можете відійти!

Відтак звернув ся до Карла хрипливим голосом:

— Ходи до моєї кімнати!

Послугачі були здивовані, не будучи всилї зрозуміти що вяже ґрафа із прогнаним зі служби Карлом.

При дверях ґрафової кімнати вижидала Аста. Коли однак зачула також хід когось ще чужого, скоро сховала ся в сусїдній кімнатї, куди оставила двері отвором.

В кімнатї ґраф звернув ся до Карла й промовив схвильованим голосом:

— Чи мене обманюєш? Чи може самий себе обманив? Чи ти дійсно бачив ґрафиню?

— Бачив її, пане ґрафе! — відповів Карло; що вже рішив використати положене та вимусити тепер від ґрафа гроші.

— Я стрінув її в місті, де тепер живу, й сейчас пізнав. І вона незвичайно була здивована, коли мене побачила. Міста не знала, а що не мала ніякого пристановиска, я примістив її у знакомсї жінки а відтак вибрав ся сюди, щоб зараз вістку передати панови ґрафови.

Ґраф відвернув ся, щоб Карло не міг добачити збілілого із жаху лиця. Підійшов до вікна. Серце товкло ся напрасно, в очах потемніло. Вістка ся так його вдарила, наче грім із ясного неба.

— Вона жиє! — остаточно промовив здавленим голосом. — О, мій Боже! Що я тепер пічну. Аста ні защо в світі не може дізнати ся, що Евгенія ще жиє!

Звернув ся тепер до Карла. Смертельний жах викривив його лице, очи блистїли горячково.

— Чого хочеш від мене за сю вістку? — спитав.

Карло зажадав досить много гроший. Ґраф наблизив ся до бюрка, добув із відтам пачку банкнотів й, подаючи бувшому слузї, сказав:

— Частину бажаних гроший даю тобі тепер, під услівєм, що менї скажеш, де находить ся ґрафиня. Решту одержиш коли віддаш менї ґрафиню в руки.

Очи у Карла блиснули хитро. Зробив, що ґраф зажадав, й витягнув руки по гроші. В ту-ж мить однак ґраф вхопив руку, в якій тримав гроші та сховав в кишеню. Прийшло йому на думку: А коли Карло його обманив? Коли видумав сю вістку?

— Я надумав ся! — сказав. — Із грішми не треба спішитись! Дам тобі доперва, коли заведеш мене до графинї

Лице Карла нахмарило ся. З трудом здавив свою лють.

— Но, добре, пане ґрафе! — сказав нерадо. — Пристаю на се. Своїх гроший я певний.

Хвилю проходжував ся ґраф по кімнатї. Не міг тепер вийти із замку, бо-ж і як виправдатись перед Астою? Крім сього, вона ні-за-що в світі не повинна дізнати ся,

що Карло був тут, бо се зворушилоб у ньої підозріне.

Після хвилї надуми звернув ся до Карла й сказав:

— Йди та вижидай мене в заїздному домі. Прийду за дві годинї й виберемо ся в дорогу. Але памятай — додав грізно — нїкому нї словечка про се. Також в заїздному домі не згадуй, що ждеш на мене! Я самий туди також не зайду, але звідомлю, що вижидаю тебе.

— Добре, пане ґрафе, можете бути спокійний! — запевнював Карло, маючи на думцї лиш гроші.

Ґраф дав знак головою, й він відійшов.

Вістка ся страшно подїлала на Солмсберґа. Тремтячи зі зворушеня та страху, впав на крісло тяжко сопучи.

— Ось ще й сього треба менї! — шепотів в розпуцї. — Сього якраз бракувало! Здаєть ся, що Аста буде дуже вдоволена із такого звороту, — їй вже знудило ся житє зі мною. На сей випадок, вона підступом забезпечила ся, та коли Евгенїя верне, вона зажадає половини мойого майна.

На хвилю змовчав. Та не довго — схопив ся з місця.

— Нї, нї! До сього не може прийти! Мушу сьому запобігти. Хочу й мушу мати супокій. Лиш напружую свої нерви таким вічним страхом. Досить менї того!

Знесилений знова впав на крісло. Задумав ся глубоко.

Із сусїдньої кімнати Аста все підслухувала та підглядала. На її лице виступив смертельний жах, коли зачула вістку, яку принїс Карло. Зараз же її очі блиснули диким вогнем.

Підслухала також монольоґ Солмсберґа. Тільки великими з'усилями вдало ся їй зрівноважити обурене.

— Се Бог самий так повів! — сама до себе сказала. — Га, га, га! пане ґрафе!

Тихесенько вибігла із кімнати та сїньми перебігла до своїх кімнат. Тут через декілька хвилин роздумувала над тим, як дальше поступати. Відтак пішла до своєї спальнї й деякі річи скинула у свою ручну торбу. Подзвонила на свою вірну покоївку й приказала відправити кождого, що питав би про неї. Не зробила виїмку навіть для ґрафа. Йому служниця мала заявити, що вона хора. Коли покоївка вийшла з кімнати, Аста окутала ся в темний плащ, взяла ручну торбу й, нїким не примічена, бічною фірткою вийшла із замку.

РОЗДІЛ CI.

ВІДЧИТАНЄ ЗАВІЩАНЯ.

Із скорістю блискавиці рознесла ся вістка, що знайдено в лїсї мертвого, нещасного барона Герварта.

Все вказувало на се, що він самий відібрав собі житє, та що вже довший час лежав у лїсї.

Нещасного пізнали сейчас по ріжних паперах та річах, що найшли при ньсму і невдовзї перевезено тїло до трупарнї.

Так допевнила ся вістка яку принїс слуга, й бароніха бачила, що дуже скоро наближає ся до своєї цїли. За декілька днїв буде вже панею величезних богацтв барона. Лиш з великим трудом вона й барон Альфонс могли придушити свої ликуваня.

Другої днини відбув ся похорон, незвичайно виставний, а бароніха дуже зручно показалась перед світом зболїлою вдовою. Кождий відчував милосердє для тої все ще гарної жінки.

За декілька днїв мали втворити завіщанє і урядовий дневник закликував обі дочки помершого, з першого супружества, щоб в означеному часї явили ся в судї.

— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —

Лукія не мала понятя про се, що стало ся в її родинному містї. Все те, що зайшло в послїднїх днях, а також пригноблений настрій Лївії так її заняли, що ні разу не взяла до рук часописї, де був судовий заклик до спадкоємцїв барона. Тому не знала, що знайшли мертве тїло її батька, в противному бо разї булаб взяла бодай участь в похоронї тлїнних останків любого батенька.

Саме другої днини пїсля похорону, сидїла побіч Лївії, журливо, із жалем вдивляючись в блїде, зниджле лице своєї подруги.

Знала Лївію й була певною ,що вона нї за що в світї

не получить ся із чоловіком, котрого так щиро кохає, доки її честь зовсім не буде очищена від так страшного підозріня.

Нараз стукіт у двері і — слуга оповістив, що якась незнакома дама хоче докончє говорити із панною Лукією Бендорф.

Здивована Лукія схопила ся з місця.

— Може вістка із дому! — шепнула Лівія.

Лукія здрігнула ся, стиснула руку своєї подруги й вийшла із кімнати.

В сальоні вижидала її молода стрункa женщина, вкрита жалібним платем. Стояла відвернена до вікна, так, що Лукія, спинившись на порозі, не могла доглянути її лиця.

Незнакома відвернула ся.

— Лукіє!

Оклик здивованя та страху.

— Мій Боже — се ти? Чи-ж се дійсно можливе? Едито — се ти?

Й Лукія кинула ся в обнятя своєї сестри.

— Ох, Лукіє, моя дорога Лукіє! Остаточно ми вже знова разом — на силу добула із себе зворушена Едита. Журливо пригорнула до серця молоду свою сестру, разу-раз цілуючи її уста. — Бідне, бідне дитя! І тебе прогнала із хати, відлучила від нещасного батенька. Бідна Лукіє, я найкраще про се знаю, як тяжко супроти нас та жінка согрішила!

Очи Лукії зайшли сльозами.

— Едито моя! Як же я радію, що ти тут, зі мною. Тепер не почуваю ся так опущеною! І мене підступ та ненависть мачухи із дому прогнали. Бач, навіть мойому житю загрожувала небезпека.

— Знаю, знаю! Про все те розповів менї старий Іван — від нього також знаю, де перебуваєш!

Лукія здивувалась. Коли сестра знала про місце її перебуваня, то чому аж доперва сьогодня її віднайшла... Але не хотїла свойого щастя уменшувати якимись здогадами.

— Едито — шепотїла зворушена — здаєть ся менї, що я тебе вже цілу вічність не бачила. Моє перебуване вдома не знало щастя. Старалась о се бароніха. Намагалась присилувати мене до вінчаня із Альфонсом, а коли я не згоди-

ля ся на се, наразилась на її ненависть!

— Бідна Лукійко! — промовила Едита, цілуючи сестричку в чоло. — Коли-б не опіка вірного Івана, то не знати що-б стало ся з тобою!...

Аж тепер Лукія доглянула чорне плате у Едити.

— Ти носиш жалобу, Едито? — спитала жахливо. — За ким се?...

— Лукіє! — промовила після хвилі Едита беззвучним голосом. — Вислухай мене але спокійно. Приношу тобі сумну вістку: Ми обі стратили одинокого чоловіка, котрого щиро кохали — нашого батенька!

Із страшним криком повалилась Лукія без тямки в обнятя своєї сестри. Едита журливо пригорнула сестричку й понесла її на софу. Тут вклякнула побіч ньої та зі сльозами в очах вдивляла ся в бліде личко та з любовю цілувала її чоло.

— Бідне дитя! — шепотіла. — Ще не знаєш всього — а однак мушу тобі розказати.

Незабаром Лукія втворила очі. Коли заглянула побіч себе Едиту, пригадала собі все, що зайшло. Її біль знова розітлів і вона, в голос ридаючи, кинула ся в сестрині обнятя.

Серце Едити кровю заходило із болю. Як жеж було їй тут потішати Лукію? Вона лиш пригортала її та голубила.

Мовчанє перебила Лукія.

— Розкажи менї про батька — як — коли померли? Чи ти була при смерти батька?

— Нї, Лукіє! Я не бачила його. Не була навіть на похоронї — вістка про смерть наспіла запізно. Лукіє — вислухай мене — вислухай спокійно, моя Лукійко! Ще одну тяжку вістку маю для тебе: Батько наш не помер природною смертю, але...

Тут Едита не докінчила й відвернула ся.

— Едито — милостивий Боже — чи може його отруїли? — спитала Лукія.

— Нї, Лукіє, те все ще не виясненє — непевне. Правдоподібно наш батенько — самий жите собі відобрав.

— Всемогучий Боже! Ох, Едито, я розумію — опущений нами, зтіймив руку на себе, на жите, що так йому ненависним стало при боцї тої жінки! Бідний, бідний наш

батечко! — жалїла, руки ломаючи. — Можеб не дійшло до того, коли-б я не оставила вас! Скажи менї, Едито, а старий Іван — чи він не міг зарадити сьому?

— Нї, Лукіє! Його не було при ньому. Від якогось часу пропав зовсїм без слїду.

— Мій Боже — кликнула Лукія схвильовано — се її справка! Вона його ненавиділа за се, що нам був вірний! Бідний батечко, в послїдній хвилї нї одної щирої душі не мав при собі...

Біль обох сестер не мав границь. Аж коли Лукія трохa заспокоїла ся, промовила до ньої Едита:

— Сейчас мусиш зі мною вертати домів. За два днї втворять батькове завіщанє. Не сумнїваю ся, що батько памятав також і про нас.

Лукія здрігнула ся. Обняло її якесь зле прочутє. Але не зраджувала перед сестрою своїх здогадів. Разом з Едитою увійшла до Лївіїної кімнати, а вона не мало здивувалась, побачивши незнакому в жалобі.

— Лївіє — промовила Лукія крізь сльози — сьогодня Бог вернув менї сестру а забрав батька! Едита принесла менї вістку про його смерть.

Та, в голос ридаючи, розповіла коротко про все Лївії, а вона сим зворушена лиш сердечно стиснула її руку.

Із великим жалем покинула Лукія свою подругу, в такому якраз часї, коли Лївія її може як найбільше потребувала .Але мусїло так стати ся.

Пращанє подруг було дуже зворушаюче. Обі відчували, що їх ще богато болючих переживань чекає.

А коли Лукія, попращавши ся також сердечно із панею Гальден, враз із Едитою у вечірню пору опускала замок, Лївія стояла коло вікна й, сумно споглядаючи за подругою, гірко заридала:

— Бідна Лукіє! Дїйсно се незмірно болючий удар. Але ти бодай маєш сестру, що вкупі з тобою подїляє твій біль та терпінє. А я? Сама остаю із своїм горем, та відказатись мушу від свойого щастя, бо я-б не знесла того, що-б тінь моєї неслави впав на чоловіка, котрого понад все люблю. Лукіє! Я-б радо пішла із тобою! Але ти маєш сестру... не відчуваєш потреби подруги!

— — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — —

В означений час явила ся в суді бароніха Горват, враз із сином своїм Альфонсом.

Оповістка в урядовій часописі не зробила нїякого вражіня на неї. Не вірила, щоб явили ся дочки помершого.

— Хто знає — сказала вона до свойого сина, — де вони тепер перебувають та чи взагалї знають про се, що тут стало ся. Я спокійна, бо — славити Бога — тут злобно засміялась — я запобігла всяким несподіванкам!

Певна свойого явила ся на салї. Урядник ввічливо поздоровив її. Завіщанє, яке сама приготовила та на якому насильно вимогла підпис свойого хорого чоловіка, було в руках судії. Зміст того-ж дуже добре знала.

— Формальности скоро покінчать ся — шепотом промовила до Альфонса, що сидів зараз побіч ньої.

Той в думках перечислював свої довги, що вже підняли ся досить високо.

Урядник почав свою роботу. Подав баронисї завіщанє, щоб переконала ся, що печатки ненарушені. Нараз втворили ся двері й до салї увійшли дві женщинї в жалобі.

Бароніха відвернула ся. Здавлений, хрипливий оклик добув ся із її грудий. Мимохіть підняла ся, зовсім теряючи відвагу. І урядник також чимало здивував ся, коли возьний звідомив йому імена прибувших. Ввічливо поздоровив Лукію й Едиту і сказав:

— Прошу сїсти. Сейчас прочитаємо завіщанє!

Едита й Лукія холодно поздоровили бароніху, що не могла ще зрівноважити свойого хвильованя. Сїли по другому боцї стола. Вони рішили, оскілько се лиш можливе, оминати мачуху й поступати із ньою, мов із чужою, знаючи, що при стрічі із ньою прийде до ще більших перепалок, які одначе нїколи не змінять справи.

Урядник почав свою роботу.

Здивованє Едити й Лукії збільшало ся з кождою хвилиною. В послїдній волї померший остро виступив проти самовільного поступку своїх дочок, що без дозволу оставили батьківську хату й докоряв їм браком любови.

В наслїдок того признав їм лиш правом забезпечену частину, а головним спадкоємцем свойого величезного майна назначив свою жінку, яка його вірно доглядала в часї хороби.

Едита схопила ся — не була всплї здержати свойого хвильованя.

— Завіщанє підроблене! — кликнула в голос рішучо.

Присутні ворухнулись здивовані.

— Ще раз рішучо заявляю, що померший нїколи не згодив би ся на таке завіщанє! — повторила Едита й поважно виступила на середину кімнати. — Знаю лагідність бл. п. батька нашого та знаю як він любив та жалїв своїх дочок! Рішучо заявляю, що се завіщанє не зроблено після думки та волї нашого батька!

Бароніха силувано засміяла ся із злобою та, звертаючись до свойого сина, голосно сказала, так щоб урядник міг почути її слова:

— Бачиш, Альфонсе, я тобі говорила, завись відбере їм розум. Зрештою се зрозуміле. Нїхто із легким серцем не відкаже ся від такого майна!

Урядник звернув ся до Едити:

— Завіщанє має підпис бл. п. вашого батька. Сьому не зможете заперечити!

Але тільки що Едита глянула на підпис, лице її змінило ся а зміривши бароніху погірдливим поглядом, в голос кликнула:

— Підпис підроблений! Се не є писанє мойого батька.

Тепер вже і бароніха стратила рівновагу. Тяжко дихаючи, не глянувши навіть на Едиту, приступила до урядника й, майже приказуючи, заявила:

— Прошу виставити менї повновласть, щоб покінчити сю немилу сцену. Остаточно я була приготована на се, тому я також прийшла враз із сином, щоб мене охоронив перед можливими напастями!

Тимчасом Лукія наближилась до сестри й шепотом промовила:

— Нї на що се не здасть ся, Едито, коли не докажеш, що підпис дїйсно підроблений. А здаєть ся менї, що се не власть ся тобі. Мусимо погодити ся із нашою недолею!

Едита була блїда, схвильована. Думка, що та жінка, що її переслїдувала та вигнала із батьківської хати, видре їй ще тепер також і батьківське майно, майже ум їй мішала.

Але слова Лукії подїлали хосенно — побачила, що

завіщанє опрокинути зможе доперва, як докаже, що підпис не є правдивий.

З трудом прийшла до рівноваги.

— Ще раз заявляю, що старатись му доказати неправдивість сього завіщаня, бо я сильно увірена, що він не виражає волї нашого батька, який ні за що в світї не оставив би так своїх дочок. Ще в послїднє заявляю також, що підпис мойого батька не є правдивий. Прошу записати мою заяву!

Урядник поступив після волї Едити й записав її заяву, яку вона своїм підписом ствердила. Відтак звернув ся до баронихи, що виглядала, мов яка обиджена королева, і півголосом промовив:

— Надїю ся вже в найблизших днях доручити пані повновласть!

В тім же майже хвилину, попереджаючи бароніху та не звертаючи навіть уваги на неї, Едита й Лукія поважно вийшли із судової салї.

Бароніха заскреготала зубами й кинула за ними з'їдливим та повним ненависти поглядом.

— Ха, ха, ха! — стиха реготалась, а звернувшись до Альфонса шепотом промовила:

— Нехай тепер доказує! Нїчого нам не зроблять. Вертаймо домів. За декілька днїв дістану повновласть. Скінчить ся історія жебручих князят!

РОЗДІЛ CII.

БЕЗ ПРИСТАНОВИСКА.

Від часу увільненя Лївії, Гуго фон Стеттен не мав спокійної хвилї. Думка, що його брат котроїсь днини виступить із своїми правами до власного майна, та зажадає звороту того-ж, доводила його до божевіля.

Не міг знайти супокою, не міг охоронити ся перед страшними думками, а хто його стрічав, прямо не міг його пізнати, так дуже змінив ся в протягу кількох тижнїв.

Розуміють ся, люди його жалїли; біль та жаль після втрати одинокої дочки, вважали як причину занепаду на здоровлю. Лиш прислуга, що частїйше мала нагоду бачити свойого пана, підозріло кивала головами — їм здавало ся, що крім жалю по втратї дочки, ще щось друге його здоровле під'їдає, бож і Стеттен ні хвилини супокою не мав! Цїлими днями та ночами блудив по замку, нераз в пізну ніч виходив у парк й, вимахуючи руками, самий з собою розмавляв.

Коли-б був хто в силї заглянути в його душу, яку розшарпували докори сумлїня, бувби жахнув ся перед думками, що йому не давали супокою.

Нераз — коли журою пригноблений, спертий на руцї, сидїв при бюрку, счисляючи довгі ряди чисел — зривав ся нагло й гнав по кімнатї, наче божевільний.

Нї — не було виходу! Наколи брат зажадає своїх гроший, тодї буде мусїв признати ся, що ужив їх на свої цїли. Так вже майже третина майна Лївії розійшла ся. А тодї — волосє з'їжувалось йому на саму думку про се — світ дізнаєть ся про все, його запруть у вязницю, поставлять перед суд за розтрату повіреного в заряд майна.

Так мають скінчити ся рожеві пляни, що так хитро враз із Аделею обдумав!... Вона в самому розцвіту зійшла зі світа, а він, батько її, журбою прибитий та близький божевіля...

Не бачив виходу.

Остаточно, в розпуцї рїшив ся на поступок, перед яким дотепер морозило його. Спродасть, що зможе, та скоро втїкне перед загрожуючою йому небезпекою.

Се рішенє додало йому відваги.

Та з горячковим поспіхом стремів до переведеня в дїло свойого наміру. Спродав вартісні папери, відтак рїжні дорогоцїнности, які колись були власністю матері Лївії, а які отримав для перехованя; також запаси збіжа та найлїпші коні вислав у місто, щоб їх попродати.

Не погадав, що продажа коний зверне на себе увагу, тому, коли одної днини головний інспектор висказав своє здивованє, що пан Стеттен позбуваєть ся своїх любимих коний, він поблїд а відтак викрутив ся брехнею.

—Незабаром думаю на якийсь час вибрати ся на полудень — відповів — щоб там підкріпити своє здоровлє

та — тут його голос жалісно задрожав — та забути хоч троха про свою втрату. Тому хочу продати коні — вони-ж і так довгі місяці стоялиб безчинно у стайні!

І думав, що відвернув від себе всяке підозріне. Та помилив ся. Годі було не запримітити, що він часто — потайки — їздив у місто, та все щось писав та вічно числив.

— — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — —

Лівія нїчого не знала про се, що дїялось в домі стрия. Зовсїм не думала про своє майно.

Тимчасом Вінтер, щораз то більше напирав, щоб приспішити вінчане.

Хоч лагідне поведенє Леонії Гальден чудесно впливало на душу, Лівії, однак вона нїколи не зважила ся звірити перед ньою із тим, що її серце давило, тому лиш, що вона була сестрою Горста. Нераз на її личку появляла ся навіть щаслива усмішка, але се було рідко. А коли він просив її, щоб забула про свій біль та вернула до давнього житя, вона із незмірним жалем відповідала:

— На моїй чести все ще є пляма, а мій батько у вязниці, та його доля ще не вирішена. Нї, Горсте, про вінчане нам не можна думати. Не хочу, щоб світ пальцями вказував на твою жінку, все ще вважаючи її як убійницю Аделї!

— Лївіє! — перебив Горст зворушений. — Перебільшуєш — се нещастє вчинило тебе дуже вражливою. Вір менї, кохана, коли станеш моєю жінкою, пропадуть всї підозріня і ти сама инакше глядїти меш на житє.

І хотїв щиро пригорнути її до серця, та вона не допустила.

— Нї, Горсте — шепнула, а на її личку відбив ся незмірний біль. — Я тебе за сильно кохаю, щоб мала нещасливим вчинити!

— Лївіє! Так хочеш посвятити найкращі лїта нашого житя? Маємо ждати, може цїлі лїта, на щастє, тому що ти вмовляєш в себе, що на тобі пляма? І тому маємо посвятити нашу молодість, аж — Бог знає, коли се станеть ся — якийсь припадок докаже що ти невинна? Нї, Лївіє — се-б був гріх. Переможеш свій біль — не відпихай своєго щастя від себе — воно твоє й моє рівночасно, Лївіє!

Бачив, що сї слова спричиняли їй незмірний біль, але мав надію, що час вилїчить її.

Однак пані Гальден була зовсїм иншої думки. Пізнала наскрізь шляхотне її серце й дуже привязалась до ньої. Рівночасно однак розуміла, що біль та жаль Лївії скорше не устануть аж вийде на яв її невинність.

Від часу коли Лукія оставила її, пані Гальден окружила Лївію незмірною опікою. Лївія була їй за се дуже вдячною та з часом вельми сердечно ізжила ся з панею Гальден. Тим більше тепер мучила її думка, що мусїти ме її попращати, бо Горст з кождим днем більш вперто наставав, щоб назначила день вінчаня. Лївія же відчувала, що не буде щасливою з Горстом, доки її честь буде прикрита хоч би тїнею підозріня.

Одного вечера, коли була занята поважною розмовою із панею Гальден, несподївано заїхала перед дім повозка.

Жінки не могли вгадати, хто-б се міг в так пізну пору до них приїхати. За хвилю почули на сходах якийсь хід — невдовзї після того вторились двері а на порозї спинив ся високий мущина, якого лице позначили острі та грізні черти.

Се був чоловік Леонії, Фридрих фон Гальден.

Леонія здивована встала та підбігла до нього. Але на її личку не слїд було тої любої радости, з якою щаслива жінка стрічає повертаючого, коханого мужа.

Тимчасом пан Гальден, розглянувшись по кімнатї, замітив гарну незнакому.

— Ах, здаєть ся, я перешкаджаю — промовив сильним голосом. — Маєш гостя, Леоніє! Коли-б я знав, про се, бувби не перешкаджав.

Наближив ся до Лївії й змірив її слїдчим поглядом.

— Леоніє — промовив просто — ти менї ще не представила сьої пані!

— Панна Лївія фон Стеттен, наречена мойого брата — із трудом промовила Леонія, яку глубоко вразило се, що Лївія була свідком простацького поведеня пана Гальдена.

— От, дивіть ся! Горст заручив ся? Я не знав про се! — кликнув Гальден, на позір здивований, коли однак його голос зраджував подражнене.

Пані Гальден була зажурена та пригноблена поведенєм свойого чоловіка. Тихо відповіла:

— Горст не оголошував своїх заручин з причини непредвиджених відносин.

— Але-ж розумієть ся, розумієть ся! — засміяв ся пан Гальден. — Горст радо окружаєть ся тайнами, забуваючи про те, що має певні з'обовязаня супроти свойого шваґра!

— Прошу тебе, Фрид.....

Лівія мимохіть наближила ся до дверий, немило вражена тою сценою Жаліла нещасливу паню Гальден.

— Не хочу перешкаджати Леонїє...

Пані Гальден підбігла до ньої й немов бажаючи за щось просити вибаченя, подала їй руку, а в очах видно було жаль та сум.

— Побачимо ся ще сьогодня — чи так кохана Лівіє? Може Горст ще прийде!

— Може перекусиш що, Фридриху?

Байдужо глянув на неї і сказав:

— Так, так! Прикажи зладити вечерю! Зараз прийду в гостинну!

Та без щирого слівця вийшов з кімнати. Лиш з трудом Леонїя спинила сльози. Хоч як терпіла з тої причини, що її чоловік вічно перебував поза домом, то однак не менше болючим був для ньої його поворот, бо її терпіня та жалї на ново починались. Радо булаб перенесла все терпеливо, коби її чоловік був мав хоч стільки зглядів, щоб її перед чужими пошанувати та не показати перед ними, що вона для нього є зовсім байдужою. Її честь була ображена а тут ще й нові терпіня прийшли: В житю не зазнала ні щастя, ні любови. Коли-б був Бог оставив бодай дитя! На то солодке сотворінячко була-б переляла всю любов свойого погорджeного серця!

Обтерла сльози. Хотїла полагодити свої хазяйські обовязки. Праця була одинокою її потїхою.

Майже рівночасно увійшла в гостинну зі своїм чоловіком. Коли пан Гальден побачив, що вечера ще не зготовлена, нерадо спитав:

— Ще нема?

— Зараз буде — лагідно відповіла Леонїя.

НОВІ КНИЖКИ

Твори Олеся (поезії)	5
Панна ді Мопен — роман	.90
На водї — роман	.60
Всесильний доляр	.60
Серед куль	.15
Бо війна війною	.15
Рідні гостї	.15
Мірти й кипариси	.40
Сурма, сїчові пісні	.35

РЕКОРДИ УКР. КАПЕЛІ

15032 Почаївська Божа Мати.
Через поле широкее.
15033 Верховино.
Ой у полі Баришполі.
15034 Ой горе калинї.
Щедрик. Коза.
15035 Ой сивая зазуленька.
Коломийка. В Йорданї.
по $1.50 за подвійний рекорд

M. PASICHNIAK
216 DUFFERIN AVE., WINNIPEG, MAN.

ФЛЇРТ

або

ТИХА РОЗМОВА ЗАЛЮБЛЕНИХ

600 ПИТАНЬ ТА ВІДПОВІДЕЙ

НОВЕ СПРАВЛЕНЕ ВИДАННЯ

Ціна 50 цт.

Коли хочете весело забавити ся чи то в товаристві, чи в дома в гуртку знакомих — то купіть собі ФЛІРТ. Ся забава є вельми цїкава так для молодї, як і старших.

57-МИЙ ЗШИТОК СЬОГО ВЕЛИКОГО ПОВІСТИ ВИЙШОВ З ДРУКУ ДНЯ 14-го МАРТА 1924 р.